Ł. W. kr. 29.724/1878.

Alegat 61.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie objęcia Szkół rolniczych w Dublanach w zarząd kraju.

Wysoki Sejmie!

I.

Sprawozdaniem z dnia 22. Sierpnia 1877. do L. 26700 miał Wydział krajowy zaszczyt podać do wiadomości Wysokiego Sejmu powody, dla których do owej pory nie wprowadził w życie uchwały Wys. Sejmu z dnia 8. Kwietnia 1876 w sprawie objęcia Szkół rolniczych w Dublanach w zarząd kraju.

Nawiązując do tego sprawozdania skreśli Wydział krajowy przedewszystkiem dalszy przebieg powyższej sprawy.

Gdy po wysłaniu pisma Wydziału krajowego z dnia 13go Sierpnia 1877 L. 25641, o którem już w poprzedniem sprawozdaniu była wzmianka, sprawa przez trzy miesiące ani na krok nie postąpiła, postanowił Wydział krajowy w celu przyspieszenia jej obrać drogę ustnych rokowań.

Środek ten okazał się skutecznym, gdyż na konferencyi poufnej odbytej dnia 14go Listopada 1877, w której na zaproszenie Wydziału krajowego ze strony Komitetu C. k. gal. Towarzystwa gospodarskiego wzięli udział pp. Dawid Abrahamowicz i Bolesław Augustynowicz wiceprezesi Towarzystwa, dalej Dr. Piotr Gross i Dr. Emanuel Roiński, członkowie Komitetu, oraz Józef Greliński sekretarz Towarzystwa, przyszło do porozumienia w przedmiocie treści tak kontraktu, jako też instrukcyi, regulującej stosunek Szkół rolniczych w Dublanach do tamtejszego gospodarstwa folwarcznego.

Zatwierdziwszy projekta kontraktu i instrukcyi zmienione w myśl uchwał zapadłych na konferencyi, zakomunikował Wydział krajowy obadwa te projekta Komitetowi Towarzystwa gospodarskiego pismem z dnia 7. Grudnia 1877 do L. 40.881.

W pięć dni później tj. dnia 12. Grudnia 1877 zawartym został pomiędzy Wydziałem krajowym a Komitetem układ notaryalny, a dnia 18. Grudnia 1877 odebrał Wydział krajowy inwentarz Szkół rolniczych w Dublanach na podstawie wykazów sporządzonych przez Komitet Dnia 3go Stycznia r. b. wreszcie objął Wydział krajowy Szkoły powyższe wraz z wszystkiemi przynależytościami w posiadanie fizyczne.

Mając z początkiem następnego roku objąć zarząd nad Szkołami Dublańskiemi, zawezwał Wydział krajowy pismem z dnia 24. Grudnia 1877 do L. 48014 ówczesnego Dyrektora i ówczesnych nauczycieli niemniej kapelana i lekarza tychże Szkół, ażeby pod zarządem Wydziału krajowego tez same obowiązki za takiem samem wynagrodzeniem, jakie im udzielał Komitet Towarzystwa, pełnili dopóty, dopóki stosunek ich służbowy nie zostanie uregulowany ostatecznie przez Wydział krajowy na podstawie wniosków Kuratoryi Szkół Dublańskich. Ponieważ zaś Wydział krajowy kontraktem z dnia 12. Grudnia 1877 zobowiązał się był wypowiedzieć profesorom i nauczycielom Szkół Dublańskich posady w należytym czasie, przeto jednocześnie zażądał od Komitetu podania terminów, w których według umów istniejących pomiędzy C. k. gal. Towarzystwem gospodarskiem a pomienionymi funkcyonaryuszami należałoby wypowiedzieć posady na wypadek, gdyby Wydział krajowy chciał rozwiązać umowy powyższe.

Zawiadomiony przez Komitet relacyą z dnia 2. Stycznia r. b. L. 1319, że umowy mogą być rozwiązane za rocznem wypowiedzeniem posad, postanowił Wydział krajowy d. 4. Stycznia r. b. wszystkim dotychczasowym profesorom i nauczycielom Szkół Dublańskich wypowiedzieć posady od 1. Stycznia 1879, a uchwałę tę wykonał po zasięgnięciu opinji swego syndyka co do formy wypowiedzenia rozporządzeniem z d. 25. Stycznia 1878 do L. 139/1877.

W celu obsadzenia opróżnić się mających posad zdawało się Wydziałowi krajowemu najwłaściwszem rozpisać konkurs. Podania kandydatów, które wniesiono w skutek ogłoszenia konkursu z d. 19. Marca r. b. L. 11948 do 1. Lipca r. b. jako ostatecznego terminu zgłoszeń, odstąpił Wydział krajowy rozporządzeniem z d. 9. Lipca r. b. L. 27298 Kuratoryi do załatwienia w myśl §. 12. statutu organizacyjnego krajowej wyższej Szkoły rolniczej i §. 10. statutu organizacyjnego krajowej Szkoły parobków w Dublanach.

Po otrzymaniu relacyi Kuratoryi z d. 15. Sierpnia r. b. uchwalił Wydział krajowy:

I. Posady Dyrektora kraj. Szkół rolniczych w Dublanach tudzież posady nauczyciela fachowego przy Szkole parobków na razie nie obsadzać.

II. Zamianować:

1. Profesorem ekonomii i administracyi p. Dr. Juliusza Au, b. Dyrektora wyższej Szkoły rolniczej „Halina“ w Żabikowie;

2. Profesorem rolnictwa p. Zygmunta Strusiewicza, dotychczasowego kierownika kraj. Szkół rolniczych w Dublanach;

3. Profesorem chowu zwierząt p. Kazimierza Pańkowskiego, p. o. profesora krajowej wyższej Szkoły rolniczej w Dublanach;

4. Profesorem chemii p. Dra Romana Wawnikiewicza, p. o. profesora krajowej wyższej Szkoły rolniczej w Dublanach;

5. Profesorem botaniki p. Dra Emila Godlewskiego, docenta C. k. Szkoły politechnicznej i C. k. Uniwersytetu we Lwowie;

6. Profesorem nauk matematycznych p. Tomasza Rylskiego, p. o. profesora krajowej wyższej Szkoły rolniczej w Dublanach;

7. Nauczycielem pomocniczym przy krajowej szkole parobków p. Włodzimierza Grodzkiego, p. o. nauczyciela pomocniczego przy Szkole parobków w Dublanach.

III. Tymczasowy zarząd Szkół Dublańskich aż do zamianowania Dyrektora poruczyć p. Drowi Juliuszowi Au.

Uchwałę powyższą, którą Wydział krajowy w myśl przytoczonych wyżej paragrafów statutów organizacyjnych Szkół Dublańskich przedłożył C. k. Ministerstwu rolnictwa pismem z dnia 30. Sierpnia r. b. L. 38.119, podyktował wzgląd na dobro zakładów Dublańskich.

Przedewszystkiem bowiem zdawało się Wydziałowi krajowemu koniecznem, przed obsadzeniem posady Dyrektora zbadać bliżej uzdolnienie kandydatów, ubiegających się o tę posadę. Nadto zaś zachodzi pytanie, czy ze względu na rozgałęzione czynności administracyjne Dyrektora nie wypadnie odłączyć funkcyi Dyrektora od funkcyi profesora fachowego, a w skutek tego, czy nie wypadnie utworzyć osobnej posady Dyrektora po za obrębem obecnego etatu — pytanie, na które dotychczasowa zbyt krótka praktyka stanowczo odpowiedzieć Wydziałowi krajowemu jeszcze nie dozwala.

Dalej uważał Wydział krajowy za wielce pożądane, aby dla ożywienia ruchu naukowego w Szkołach Dublańskich w skład grona nauczycieli tychże Szkół weszły nowe siły fachowe. Co się zaś tyczy posady nauczyciela fachowego przy Szkole parobków, musiał Wydział krajowy pozostawić ją opróżnioną dla braku odpowiednich kandydatów.

W tem miejscu nadmienić jeszcze wypada, że Wydział krajowy ze względu na uchwałę Komitetu Towarzystwa gosp. z dnia 2. Lutego 1875, mocą której przyznano profesorom wyższej Szkoły rolniczej podwyższenie płac, i której Komitet tylko dla braku funduszów nie wprowadził w życie, użył na wniosek Komitetu kwoty zaoszczędzonej w budżecie Szkół na r. 1877. na uzupełnienie płac sześciu profesorów Szkoły wyższej i lekarza zakładów Dublańskich za rok 1877 do wysokości etatem ustanowionej (por. dekret Wydz. kraj. z dn. 22. Lutego r. b. L. 6655). Podobnież przyznał Wydział krajowy przywiedzionem już wyżej rozporządzeniem z dnia 24. Grudnia 1877 L. 43.014, profesorom i nauczycielom Dublańskim na r. 1878 w zasadzie płace etatem ustanowione.

W myśl tego rozporządzenia zaś, oraz wniosku Kuratoryi z dnia 31. Stycznia r. b. L. 3 zarządzono dekretem z dnia 25. Czerwca r. b. L. 6653 wypłatę kwot potrzebnych do uzupełnienia, płac pierwotnie zaasygnowanych za pierwsze półrocze r. b.

W składzie Kuratoryi kraj. Szkół rolniczych w Dublanach zaszła w ciągu roku bieżącego najpierw ta zmiana, że miejsce p. Władysława Krzaczkowskiego, jako zastępcy delegata C. k. Rządu zajął na mocy dekretu C. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 13. Lipca b. r. L 5037. sekretarz Namiestnictwa p. Adolf Huth.

Nadto powziął Wydział krajowy z pisma p. Dawida Abrahamowicza, zastępcy delegata Komitetu C. k. galic. Towarzystwa gosp. z dn. 3. Września r. b. z żalem wiadomość, że p. Abrahamowicz postanowił usunąć się od dalszego udziału w czynnościach Kuratoryi.

Z grona docentów kraj. wyższej Szkoły rolniczej w Dublanach ubył p. Dr. Zygmunt Romer, docent zoologii, który z posady swej zrezygnował na dwa miesiące przed końcem roku szkolnego 1877/78.

II.

Kontraktem z dnia 12. Grudnia 1877 zobowiązało się C. k. galic. Towarzystwo gospodarskie oddać pod zarząd kraju wraz ze Szkołami Dublańskiemi fundusze, będące własnością tychże Szkół, a mianowicie fundusz przeznaczony na budowę kaplicy w Dublanach i fundusz przeznaczony na budowę laboratoryum chemicznego tamże.

Materyały stanowiące część funduszów powyższych odebrał Wydział krajowy jednocześnie z inwentarzem Szkół. Gdy zaś Komitet Towarzystwa pismem z dnia 4. Stycznia r. b. L. 25 objawił gotowość do oddania reszty funduszu przeznaczonego na budowę kaplicy, podjął Wydział krajowy z kasy Komitetu w gotowiźnie 4335 zł. 20 ct. w. a. a w efektach 100 zł. w. a.

Odebrawszy fundusz powyższy, poruczył Wydział krajowy wypracowanie planu i kosztorysu budowy kaplicy architekcie p. Minasiewiczowi. Z kosztorysu przedłożonego przez p. Minasiewicza okazało się, że na wykonanie budowy według planu tegoż architekty potrzeba najmniej 8600 zł. w. a.; Wydział krajowy zaś miał na ten cel do rozporządzenia, włącznie z wartością przysposobionego materyału, tylko 4665 zł. 83 ct w. a.

Badając jednakże rzecz bliżej, znalazł Wydział krajowy, że roboty wykonać się mające dadzą się rozłożyć bez uszczerbku dla trwałości budowy na dwa lata, a w roku pierwszym koszta budowy nie przeniosą kwoty co dopiero wymienionej. Z tego powodu nie wahał się Wydział krajowy przystąpić do budowy już w roku bieżącym, licząc na to, że ofiarność prywatna dostarczy funduszu na pokrycie reszty wydatków podobnie jak go dostarczyła na rozpoczęcie budowy.

Wykonanie budowy według planu p. Minasiewicza oddał Wydział krajowy w przedsiębiorstwo architekcie p. Albinowi Zagórskiemu, poczem założono dnia 29. Maja r. b. kamień węgielny pod kaplicę Dublańską w przytomności Marszałka krajowego i Członków Wydziału krajowego.

Obecnie roboty budowlane przypadające na rok pierwszy są już na ukończeniu. Tymczasem zaś powstająca kaplica obdarzoną została przez J. O. ks. Leona Sapiehę cennym obrazem olejnym, przedstawiającym Chrystusa Pana na krzyżu.

Co się tyczy funduszu przeznaczonego na budowę laboratoryum chemicznego w Dublanach, wykazał Komitet Towarzystwa gospodarskiego w obrachunku ostatecznym funduszów Szkół Dublańskich po koniec roku 1877, który przedłożył Wydziałowi krajowemu wraz z zamknięciem rachunków Szkół za rok 1877 pismem z dnia 31. Grudnia 1877. L. 1345 jako resztę funduszu powyższego kwotę 5105 zł. 61 ct. w. a. W zamknięciu rachunków znalazł Wydział krajowy znaczniejszą pozycyę wydatków nie usprawiedliwioną preliminarzem, na podstawie którego miały być pokrywane wydatki Szkoły parobków w r. 1877 według rozporządzenia Wydziału krajowego z dnia 23. Lutego 1877. L. 4226. Kwestya zaś obecnej wysokości funduszu na budowę laboratoryum wymagała zdaniem Wydziału krajowego bliższego wyjaśnienia. Wiadomem było bowiem Wydziałowi krajowemu, że na budowę laboratoryum chemicznego w Dublanach udzieliło swego czasu C. k. Ministerstwo rolnictwa subwencyę w kwocie 14.000 zł. w. a., a kraj zasiłek w kwocie 6000 zł. w. a., co czyni razem 20.000 zł. w. a., a jeszcze w wykazie funduszów Szkół Dublańskich według stanu z dnia 31. Grudnia 1875 podał był Komitet sumę wartości gotowizny, efektów i materyałów, należących do funduszu budowy laboratoryum, na 17.101 zł. 33 ct. w. a. Wartość materyałów wynosiła wówczas 5.367 zł. 65 ct. w. a. Ponieważ zaś odtąd materyałów nie przybyło, przeto według ostatniego wykazu Komi-

tetu posiadałby fundusz budowy laboratoryum tylko około 10.500 zł. w. a., zatem o 6.600 zł. w. a. mniej niż w końcu roku 1875, a o 9.500 zł. w. a. mniej niż pierwotnie.

Wskutek tego Wydział krajowy zawezwał Komitet pismem z dnia 15. Lutego r. b. L. 5064, ażeby sprostował zamknięcie rachunków i obrachunek ostateczny a nadto przedłożył Wydziałowi krajowemu całkowity rachunek funduszu na budowę laboratoryum. Odpowiedź jednakże na wezwanie to jeszcze nie nadeszła, zaczem sprawa pozostaje dotąd w zawieszeniu.

III.

Na wezwanie Wydziału krajowego z dnia 21. Grudnia 1877 L. 42.758 przedłożyła Kuratorya krajowych Szkół rolniczych w Dublanach relacyą z dnia 5. Stycznia r. b. L. 2 projekta preliminarzy zwykłych dochodów i wydatków tychże Szkół na r. 1878. Projekta te zatwierdził Wydział krajowy z małemi zmianami rozporządzeniem z dnia 31. Stycznia r. b. L. 43091/77.

Przedkładając następnie relacyą z dnia 31. Stycznia r. b L. 4 projekta takichże preliminarzy na r. 1879, które posłużyły Wydziałowi krajowemu za podstawę do preliminarza zwykłych dochodów i wydatków Szkół Dublańskich, ustanowionego rozporządzeniem z dnia 5. Marca r. b. L. 6.877 a objętego preliminarzem funduszu krajowego na rok 1879, nadmieniła Kuratorya, że otrzymała od Dyrekcyi Szkół Dublańskich wykaz nadzwyczajnych potrzeb tychże Szkół.

Poprzednio już wyszczególniła była Komisya, która odbierała inwentarz Szkół Dublańskich, w sprawozdaniu swem rozmaite przy odbiorze dostrzeżone nadzwyczajne potrzeby Szkół. Sprawozdanie to udzielił Wydział krajowy pismem z dnia 21. Marca r. b. L. 10964. Kuratoryi do zaopiniowania. Kuratorya zaś, uwzględniając uwagi Dyrekcyi i spostrzeżenia Komisyi, sformułowała wnioski swe w tej sprawie w piśmie z dnia 4. Kwietnia r. b. L. 12.

Na podstawie powyższej relacyi jako też własnych spostrzeżeń uznał Wydział krajowy z potrzeb nadzwyczajnych Szkół Dublańskich za naglące t. j. takie, których zaspokojenia nie wypadało powstrzymywać aż do zatwierdzenia odnośnych wydatków przez Wysoki Sejm:

1. postawienie nowych wychodków przy budynku szkolnym lub przerobienie istniejących, — z powodu, że dawne wychodki były w bardzo złym stanie a co gorsza tak położone, że nieczystości z nich wsiąkały w jedyną studnię zakładową;

2. osuszenie budynków mieszkalnych profesorów, — z powodu, że dłuższa zwłoka w przeprowadzeniu osuszenia piwnic, zalanych wodą od lat kilku, zagrażała trwałości budowy, gdyż w skutek wilgoci grzyb począł już ogarniać budynki;

3. częściowe odnowienie dachu na budynku szkolnym, — z powodu, że dach ten znajdował się w bardzo złym stanie;

4. zakupienie węża do sikawki i 60 konwi parcianych, — ze względu na niebezpieczeństwo pożaru.

Roboty ad 1, 2, 3 polecił Wydział krajowy dekretem z dnia 3. Maja r. b. L. 18.489 wykonać we własnym zarządzie na podstawie preliminarza, w którym koszta wykonania obliczono na 1450 zł. w. a., a w tej chwili roboty powyższe są już na ukończeniu.

Zakupienie węża i konwi zarządzonem zostało dekretem z dnia 30 Maja r. b. L 26.248 którym Wydział krajowy na wniosek Kuratoryi upoważnił nadto Dyrekcyę do dalszego wydatku nadzwyczajnego, a mianowicie do pokrycia z funduszów szkolnych niedoboru, jaki się okaże w roku bieżącym w rachunku usługi dla uczniów Szkoły wyższej, do wysokości 120 zł. w. a.

Nareszcie zmuszonym był Wydział krajowy zezwolić rozporządzeniem z dnia 18. Czerwca r. b. L. 32.780 na zakupienie nowego wózka i konia do przewozu prelegentów za łączną kwotę 350 zł. w. a., a to z powodu, że stary wózek i jeden z koni zakładowych okazały się zupełnie nieprzydatnemi do dalszego użytku.

Przechodząc do potrzeb nadzwyczajnych, na których zaspokojenie Wydział krajowy zamieścił w preliminarzu funduszu krajowego na rok 1879 kwotę 3970 zł. w. a., wymienia Wydział krajowy następujące:

1.	postawienie sztachet lub parkanu koło zakładu kosztem . . .	630 zł.	
2.	postawienie płotu koło ogrodu botanicznego kosztem	210 zł.	840 zł.
3.	sprawienie 2 stołów do laboratoryum chemicznego, 2 stołów do laboratoryum fizyologicznego, 2 szaf do pomieszczenia okazów w muzeum anatomicznem i 1 takiej szafy dla muzeum fizyologicznego, oraz 20 stołów rysunkowych dla uczniów kosztem		830 zł.
4.	sprawienie najniezbędniejszych instrumentów fizykalnych kosztem . . .		500 zł.
5.	sprawienie niektórych innych niezbędnych środków naukowych, jak zbioru ziemi do bonitacyi, mikroskopu do laboratoryum fizyologicznego, wagi „Immego" do laboratoryum chemicznego oraz uzupełnienie biblioteki profesorów i uczniów kosztem		1500 zł.
6.	zdrenowanie pola doświadczalnego kosztem		300 zł.
	Razem jak wyżej kosztem		3970 zł. w. a.

Na uzasadnienie wydatków ad 1 i 2 przytoczyć wypada, że parkan koło zakładu i płot oddzielający ogród botaniczny od pola najdalej w roku przyszłym zastąpione być muszą nowymi. Wydatki ad 3, 4 i 5 tłomaczy dostatecznie dotychczasowy brak takich nawet sprzętów, bez których nagromadzone już środki naukowe musiałyby uledz zepsuciu, i takich środków naukowych, które są niezbędnie potrzebne do zrozumienia wykładów. Osuszenie nakoniec pola doświadczalnego (6) za pomocą drenów jest koniecznem, ponieważ zbyteczna wilgoć, na którą pole to cierpi, stanowi przeszkodę w przeprowadzeniu prób i doświadczeń.

Obok potrzeb już wyszczególnionych poruszyła Kuratorya jeszcze potrzebę zaradzenia brakowi pomieszkań dla uczniów Szkoły wyższej. Większa część bowiem tychże uczniów zmuszoną jest obecnie mieszkać za drogą opłatą u włościan Dublańskich, gdyż budynek szkolny zaledwie 20 uczniów pomieścić może.

Zastanawiając się nad kwestyą powyższą przyszedł Wydział krajowy do przekonania, że brakowi pomieszkań dla uczniów zaradzić by można w sposób dwojaki, a mianowicie: albo przezpostawienie osobnego budynku mieszkalnego dla uczniów, albo też przez postawienie nowego gma-

chu szkolnego a przebudowanie dotychczasowego na mieszkania dla uczniów. Aby uzyskać podstawę do wszechstronnego ocenienia, który z powyższych dwóch środków jako stosowniejszy zasługuje na pierwszeństwo, zarządził Wydział krajowy wypracowanie przybliżonych kosztorysów budowy tak budynku mieszkalnego jako też nowego gmachu szkolnego.

Z kosztorysów okazało się, że koszta budowy wyniosą tak w jednym jak w drugim wypadku 28 — 30 tysięcy zł. w. a., — a po doliczeniu kosztów oddawna za konieczną uznanej i projektowanej budowy laboratoryum chemicznego w kwocie 18 do 20 tysięcy zł. w. a. — 46 do 50 tysięcy zł. w. a.

Doszedłszy do rezultatu powyższego a mając na pokrycie wydatków połączonych z budową do rozporządzenia tylko fundusz budowy laboratoryum, wynoszący około 10.500 zł. w. a.. uznał Wydział krajowy za właściwe przedstawić stan rzeczy C. k. Ministerstwu rolnictwa w celu wyjednania dla Szkół Dublańskich znaczniejszej subwencyi nadzwyczajnej z skarbu państwa, oprocz tej jaką C. k. Rząd przyobiecał był w ciągu rokowań o uznanie tychże Szkół za zakłady krajowe. Uczynił to zaś Wydział krajowy w odezwie wystosowanej do C. k. Namiestnictwa dnia 28. Maja r. b. L. 30580, dołączając prośbę, aby C. k. Ministerstwo rolnictwa na pokrycie nadzwyczajnych wydatków połączonych z należytem urządzeniem Szkół Dublańskich wstawiło w budżet państwowy na r. 1879 kwotę 20.000 zł w. a. Nie odebrawszy jednakże do tej pory od C. k. Ministerstwa rolnictwa rezolucyi w tej sprawie, wstrzymuje się na teraz z postawieniem wniosków zmierzających do wykonania projektowanej budowy.

Co się tyczy owego dawniej już przez C. k. Ministerstwo rolnictwa Szkołom Dublańskim przyznanego zasiłku nadzwyczajnego, mającego wynosić 8000 zł. w. a., nieomieszkał Wydział krajowy upomnieć się o wypłatę takowego zaraz po zawarciu umowy z Komitetem Towarzystwa gosp. odezwą z dnia 7. Grudnia 1877 L. 27683. W odpowiedzi na pismo powyższe oznajmiło jednakże C. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 21. Grudnia 1877 L. 62562, że fundusz na udzielenie tego zasiłku był wprawdzie zarezerwowanym w budżecie aństwowym na rok 1876, ale odtąd, gdy objęcie Szkół Dublańskich w zarząd kraju nadspodziewanie długiej doznało zwłoki, zużytym został w części na inne cele, tak że pozostała zeń tylko kwota 4000 zł. w. a.. znajdująca się w depozycie C. k. Namiestnictwa, którą C. k. Ministerstwo rolnictwa przeznaczyło na urządzenie stacyi torfowej w Dublanach.

Poznawszy po objęciu Szkół Dublańskich w swój zarząd stan i potrzeby ich dokładniej, przyszedł Wydział krajowy do przekonania, że wypada zaspokoić nierównie więcej naglące potrzeby tychże Szkół, zanim się pomyśli o urządzeniu stacyi torfowej w Dublanach. Przekonaniu temu dał wyraz w odezwie wystósowanej do C. k. Namiestnictwa dnia 4. Czerwca r. b. L. 43198/77 upraszając zarazem, ażeby C. k. Namiestnictwo wypłaciło mu zarezerwowane 4000 zł. w. a. na pokrycie nadzwyczajnych wydatków Szkół Dublańskich bez wszelkiej restrykcyi i wyjednało wstawienie drugiej połowy przyznanego zasiłku w budżet państwowy na rok 1879. Dotąd jednakże prośba powyższa nie odniosła skutku.

IV.

Komitet C. k. gal. Towarzystwa gosp. doniósł Wydziałowi krajowemu pismem z dnia 6. Marca r. b. L. 432, że Rada Ogólna Towarzystwa, uważając za korzystne dla Szkół Dublańskich,

aby zarząd Szkoły i zarząd gospodarstwa folwarcznego połączone były w jednem ręku, powzięła, dnia 25. Lutego r. b. następującą uchwałę:

„Rada Ogólna poleca Komitetowi, by przeprowadził rokowania z Wys. Wydziałem kra„jowym o oddanie gospodarstwa Dublańskiego w zarząd kraju“.

Przypomnieć tu wypada, że Wydział krajowy, przedkładając Wys. Sejmowi sprawozdanie w przedmiocie uznania Szkół Dublańskich za zakłady krajowe z dnia 1. Kwietnia 1876 L. 7761, postawił pomiędzy innemi wniosek, aby kraj objął zarząd nad folwarkiem Dublańskim tytułem dzierżawy. Jakkolwiek zaś wniosek ten uchylonym został uchwałą Wys. Sejmu z dnia 8. Kwietnia 1876, przypuszczał przecież Wys. Sejm już wówczas, że może się okazać potrzeba połączenia zarządu Szkół i folwarku w jednem ręku. Uchwałą powyższą bowiem nałożył Wys. Sejm na Towarzystwo obowiązek zawarcia z Wydziałem krajowym umowy względem oddania folwarku w zarząd kraju na wypadek, gdyby dobro Szkół tego wymagało.

Kiedy następnie pomiędzy Wydziałem krajowym a Komitetem Towarzystwa toczyły się rokowania w sprawie instrukcyi, mającej uregulować stosunek Szkół rolniczych w Dublanach do tamtejszego gospodarstwa folwarcznego, nie taił sobie Wydział krajowy, że w obec rozlicznych węzłów, jakie łączą Szkoły Dublańskie a mianowicie Szkołę parobków z gospodarstwem folwarcznem, nie podobna jest ułożyć instrukcyi, któraby zadowolniła obiedwie strony kontraktujące a przytem zdolną była zapobiedz wszelkim kolizyom. Odtąd doświadczenie stwierdziło najzupełniej przewidywania Wydziału krajowego, a w chwili gdy Komitet Towarzystwa przedłożył Wydziałowi krajowemu wspomnianą wyżej uchwałę Rady Ogólnej, już Wydział krajowy nie wątpił, że instrukcya jakkolwiek z wielką starannością i oględnością ułożona, stworzyła pomiędzy Szkołami a gospodarstwem folwarcznem stosunek, który w żaden sposób utrzymać się nie da bez szkody dla tychże Szkół.

Przywiązując dalej wielką wagę do zastrzeżonych planem nauk Szkoły wyższej demonstracyi i ćwiczeń, uważa Wydział krajowy za wielce pożądane, ażeby dotychczasowy zakres tychże demonstracyi i ćwiczeń został rozszerzonym. W tym celu zaś musiałby plan gospodarstwa folwarcznego być więcej niż obecnie zastósownny do potrzeb Szkół, a zarząd bezpośredni gospodarstwa znajdować się zawsze w rękach umiejętnych, czyli gospodarstwo folwarczne musiałoby na przyszłość służyć Szkole za środek naukowy w wyższym stopniu, niż Szkoła ma prawo wymagać na podstawie umowy istniejącej pomiędzy krajem a Towarzystwem gospodarczem i uzupełniającej ją instrukcyi.

Nakoniec przemawia za objęciem folwarku w zarząd kraju jeszcze i ta okoliczność, że objęcie folwarku obiecuje umniejszyć koszta utrzymania zakładów szkolnych. Utrzymanie bowiem koni zakładowych kosztuje rocznie do 1.200 zł. w. a., a na pokrycie wydatków, jakie pociągnie za sobą przepisany instrukcyą zwrot kosztów utrzymania pewnej wyłącznie do użytku Szkół służącej części żywego inwentarza folwarcznego, zmuszonym był Wydział krajowy wstawić w budżet Szkół na r. 1879 kwotę 800 zł. w. a. Nie ulega zaś wątpliwości, że tak jeden jak drugi wydatek znacznie by się dał zredukować, gdyby folwark przeszedł pod ten sam zarząd, pod którym zostają Szkoły.

Gdy więc Towarzystwo wystąpiło pierwsze z projektem oddania gospodarstwa Dublańskiego w zarząd kraju, czem obudziło nadzieję, że objęcie folwarku Dublańskiego w zarząd kraju przeprowadzić będzie można bez wielkich ofiar ze strony kraju, postanowił Wydział krajowy skorzystać z nadarzającej się sposobności połączenia zarządu Szkół i folwarku w jednem ręku, a w myśl postanowienia tego zawezwał Komitet Towarzystwa gospodarskiego pismem z dnia 19. Marca r. b. L. 10.965 do wyznaczenia delegatów, którzyby wspólnie z delegatami Wydziału krajowego ułożyli warunki projektowanej zmiany w zarządzie folwarku Dublańskiego.

Na konferencyi odbytej dnia 2. Maja r. b., w której brali udział ze strony Wydziału krajowego: Marszałek krajowy tudzież członkowie Wydziału krajowego pp. Władysław hr. Badeni i Dr. Józef Wereszczyński, a ze strony Komitetu: pp. Dawid Abrahamowicz, wiceprezes Towarzystwa, tudzież członkowie Komitetu Zygmunt Bojarski i Dr. Emanuel Roiński, zgodzono się na podstawy zawrzeć się mającego układu. Podstawy te uznał Wydział krajowy za odpowiednie, o czem zawiadomił Komitet pismem z dnia 3 Maja r. b. L. 27.287. W skutek tego zaś Komitet zwołał nadzwyczajną Radę Ogólną Towarzystwa, która według relacyi Komitetu z dnia 1. Lipca r. b. L. 922 przychyliła się na posiedzeniu z dnia 5. Czerwca r. b. do propozycyi Komitetu, różniącej się nieznacznie tylko od uchwał na konferencyi zapadłych.

Na podstawie uchwał Rady Ogólnej ułożonym został projekt kontraktu, który Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć niniejszem Wys. Sejmowi. Według kontraktu tego ma folwark Dublański wraz z całym inwentarzem żywym i martwym przejść pod zarząd kraju jako jego własność za opłatą renty w rocznej kwocie 1.600 zł. w. a. Dla czego Wydział krajowy nabycie folwarku na własność za opłatą renty przeniósł nad zamierzone dawniej objęcie folwarku w dzierżawę, lub też nad zakupienie folwarku za gotowiznę, uzasadnić nie trudno. Jeżeli bowiem zarządzanie folwarkiem jest dla Wydziału krajowego połączone z pewnemi trudnościami, to stosunek dzierżawny jeszcze by mu przysporzył trudności, gdyż gospodarując na cudzej własności musiałby zawsze liczyć się z tem, że kraj może utracić prawo do korzystania z poczynionych nakładów. Nabycie zaś folwarku na własność za gotowiznę zdawało się Wydziałowi krajowemu z tej przyczyny mniej właściwem, że pociągnęło by za sobą znaczne obciążenie budżetu krajowego na rok przyszły lub przynajmniej na kilka lat najbliższych.

Co się tyczy projektem kontraktu ustanowionej wysokości renty, wynika z pomienionego projektu, że kwota rocznie opłacać się mająca Towarzystwu odpowiada 4% od ceny kupna folwarku Dublańskiego po potrąceniu długów hipotecznych na folwarku ciążących.

Cena kupna folwarku wraz z inwentarzem żywym i martwym wynosi według projektu umowy **Aleg. 1** ·/. 48.950 zł. w. a. W obec wykazanych zaś w załączonem zestawieniu ·/. sporządzonem na podstawie zamknięcia rachunków C. k. gal. Towarzystwa gospodarskiego z dnia 31. Grudnia 1875, rozmiarów areału folwarcznego, ilości i rodzaju budynków i inwentarza tudzież wartości suchych dochodów folwarku cena powyższa wie może być uważaną za przesadnie wysoką. Ustanowiona przeto pod nazwą renty opłata roczna tak ze względu na wartość folwarku jako też i na stopę procentową, podług której została obliczoną, przedstawia się jako umiarkowana.

Nadmienić jeszcze wypada, że na gal. Towarzystwie gospodarskiem, jak już wspomniał Wydział krajowy w sprawozdaniu swem z dnia 1. Kwietnia 1876 r. L. 7761, ciąży dług w kwocie 11,575 zł. m. k. jako nieumorzona reszta pożyczki bezprocentowej, zaciągniętej na zakupienie majętności Dublańskiej. Dług ten można uważać za nie istniejący, ponieważ z właścicieli akcyi wydanych przez Towarzystwo na pomienioną pożyczkę a dotąd nieumorzonych oddawna żaden o wypłatę się nie upomniał i prawdopodobnie w przyszłości się nie upomni. Towarzystwo jednakże, chcąc przy sprzedaży folwarku zabezpieczyć się na wszelki wypadek, postawiło pomiędzy innemi za warunek, aby kraj obejmując folwark Dublański przejął na siebie wszelkie obowiązki Towarzystwa względem właścicieli owych nieumorzonych akcyi, a Wydział krajowy warunek ten przyjął.

V.

Objęcie folwarku Dublańskiego w zarząd kraju pociąga za sobą konieczność ustanowienia administratora folwarku. Już z tego, co powiedziano wyżej o przeznaczeniu folwarku jako środka

naukowego dla Szkół, wynika, że bezpośredni zarząd folwarku może być poruczony tylko albo jednemu z profesorów fachowych Szkoły wyższej, albo też mężowi z po za grona dotąd ustanowionych profesorów, posiadającemu kwalifikacye profesora Szkoły wyższej. Skoro bowiem gospodarstwo ma być prowadzonem w sposób odpowiadający potrzebom Szkół, to od administratora wymagać trzeba przedewszystkiem zrozumienia tychże potrzeb, a obok tego jeszcze zdolności do urządzenia gospodarstwa w taki sposób, aby uwzględnienie potrzeb Szkół w planie gospodarczym okupione było jak najmniejszemi ofiarami materyalnemi.

Przy sześciu posadach profesorów fachowych, jakie już są ustanowione etatem, obowiązkami administratora żadnego z profesorów obarczać nie można. Na profesorów tych bowiem przypada według planu nauk zbyt znaczna liczba godzin wykładowych, aby którykolwiek z nich obok obowiązków profesora mógł pełnić funkcye administratora, tem więcej, że zakres demonstracyi ma być rozszerzonym. Nie pozostaje więc, zdaniem Wydziału krajowego, w razie odebrania folwarku w zarząd kraju, jak utworzyć siódmą posadę profesora fachowego (czwartą dla nauk rolniczych), a poruczając następnie jednemu z profesorów dla nauk rolniczych zarząd folwarku, przydzielić temuż profesorowi część wykładów z dziedziny tychże nauk wraz z odpowiedniemi demonstracyami w polu i na folwarku. Profesor ten winienby co do mieszkania i płacy postawionym być na równi z resztą profesorów fachowych, a pobory jego jako profesora objęteby były budżetem Szkół. Obok tego zaś należałoby mu za prowadzenie gospodarstwa wyznaczyć osobne roczne wynagrodzenie w kwocie z góry ustanowionej lub też w formie tantyemy od czystego dochodu, przypadające na rachunek folwarku.

Na podstawie wywodów powyższych Wydział krajowy wnosi:

Alg. 2/ Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zawarcia załączonego ·/. kontraktu.

2. Sejm przyjmuje na kraj wszelkie obowiązki C. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego względem właścicieli akcyi, wydanych przez Towarzystwo na pożyczkę bezprocentową, zaciągniętą na zakupienie majętności Dublańskiej, o ile akcye te nie zostały dotąd umorzone albo też nie przeszły na własność C. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego lub Szkół rolniczych w Dublanach.

3. Ustęp A. I. etatu posad i płac grona nauczycielskiego przy krajowej wyższej Szkole rolniczej i krajowej praktycznej Szkole parobków i dozorców gospodarskich w Dublanach uchyla się i brzmieć ma jak następuje:

„I. z siedmiu stałych profesorów fachowych, z których jeden jest równocześnie Dyrektorem „zakładu, tudzież Dyrektorem krajowej praktycznej Szkoły parobków i dozorców gospo„darskich".

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 10. Września 1878.

Marszałek krajowy:
Ludwik hr. Wodzicki w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Wartość Folwarku Dublany.

			zł.	ct.	zł.	ct.
	I. Ziemia.					
1	Rola	250 m. 371 sąż.□	22525			
2	Łąki	300 m.	13300			
3	Pastwisko (w sporze z gminą) . . .		600			
4	Las	70 m.	3500			
5	Stawki		300		40225	
		620 m. 371 sąż.□				
	II. Budynki.					
1	Budynek folwarczny z pomieszkaniem Administratora . .		3030			
2	Stodoła		3705			
3	Wozownia z strychem, służącym do przechowania zboża .		1660			
4	Stajnia dla krów . . . . ,		2940			
5	Stajnia dla koni i chlewy		540			
6	Owczarnia . , ...		1690			
7	Gnojarnia		160			
8	Studnia wraz z pompą		90			
9	Ogrodzenie (sztachetami i płotem)		200			
10	Materyał z rozebranego spichlerza		285		14300	
	III. Dochody suche.					
1	Prawo propinacyi wraz z budynkiem wartości 450 zł. (czynsz pobierany 360 zł.)		5850			
2	Prawo młyna (czynsz pobierany 30 zł).		450		6300	
	IV. Inwentarz żywy.					
1	Konie (20 koni roboczych i 2 źrebce, razem 22) . . .		1015			
2	Bydło rogate (2 buhaje, 33 krowy, 16 sztuk bydła młod., razem 41)		8320			
3	Owce (18 baranów, 17 matek, 22 jarki, 41 sztuk młod. przychowku, razem 158).		4272			
4	Trzoda chlewna (13 starych, 5 prosiąt, razem 18)		388			
5	Drób		12	20	14007	20
	V. Inwentarz martwy.					
1	Mobilia folwarczne		124	69		
2	Mobilia stajenne		381	84		
3	Przyrządy gnojarni		36	66		
4	Maszyny i narzędzia rolnicze		1198	99		
5	Statki gospodarskie		282	88		
6	Przyrządy zaprzęgowe		152	44		
7	Maszyny i sprzęty, stodoły i spichlerza		568	99		
8	Przyrządy do uprawy lnu		19	30		
9	Narzędzia i sprzęty ogólne		214	64		
10	Narzędzia stelmaskie i ciesielskie		19	57	3000	
	Razem wartość folwarku Dublany				77832	20

Umowa

zawarta między Wydziałem krajowym działającym w imieniu Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem z jednej strony, a c. k. galicyjskiem Towarzystwem gospodarskiem zastąpionem przez Komitet swój z drugiej strony, o własność folwarku Dublany w następującej osnowie:

1. C. k. galicyjskie Towarzystwo gospodarskie będąc za świadectwem ksiąg Tabuli krajowej, Wykazu hipotecznego Nr. 83. pozycya własności 6ta, właścicielem folwarku, względnie dóbr Dublany w Starostwie powiatowem Lwowskiem położonych, odstępuje dobra te z folwarkiem Dublańskim, ze wszystkiemi wedle protokołu parceli pomiaru katastralnego doń należącymi gruntami, lasami i wodami, z budynkami gospodarskiemi i mieszkalnemi, z prawem propinacyi i prawem patronatu, z całym inwentarzem żywym i martwym, nic zgoła dla siebie lub kogo innego nie wyłączając, w tych granicach i tej objętości jak samo te dobra posiada i posiadać ma prawo, — nie ręcząc jednak za ubytki jakiejkolwiek rubryki dochodów lub pojedyńczych parceli gruntów, — na własność kraju t. j. Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem za cenę dobrowolnie w sumie czterdzieści ośm tysięcy dziewięćset pięćdziesiąt złotych wal. austr. No. 48.950 zł. ryczałtem umówioną.

2. Umówiona cena szacunkowa zostaje w ten sposób uiszczoną. Towarzystwo gospodarskie przekazuje, a kraj Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem przyjmuje do spłacenia wszelkie długi hipoteczne na majętności Dublańskiej ciążące, mianowicie:

a) wierzytelność gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego ze Skryptu z dnia 20. Marca 1845 w stanie biernym dóbr Dublany — Wykazu hipotecznego Nr. 83 w pozycyi 1szej — pierwotnie w sumie 10.000 zł. mk. zpn. zabezpieczoną, dzisiaj w resztującej kwocie 3078 zł. 49 ct. Mon. konw. czyli 3232 zł. 25 ct. w wal. austr. jeszcze należącą;

b) wierzytelność galic. Kasy Oszczędności ze Skryptu z dnia 9. Kwietnia 1845 pochodzącą, w pozycyi 2giej Wykazu hipotecznego Nr. 83. pierwotnie w sumie 5000 zł. mk. zpn intabulowaną obecnie w resztującej kwocie 716 zł. 69 ct. w. a. należącą; nakoniec

c) wierzytelność gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego ze Skryptu z dnia 16. Stycznia 1877 w pozycyi 4ej Wykazu hipotecznego Nr. 83 w sumie 5000 zł. w. a. zpn. hipotekowaną, ktora podniesioną jeszcze nie jest, atoli Wydział krajowy pozwala, aby galic. Towarzystwo gospodarskie oną podniosło i na rzecz Towarzystwa obróciło.

3. Po strąceniu do zapłaty przekazanych długów hipotecznych w sumie 8948 zł. 94 ct. czyli w okrągłej liczbie 8950 zł. w. a. pozostaje reszta ceny szacunkowej w okrągłej sumie czter-

dzieści tysięcy złotych wal. austr., która w stanie biernym majętności Dublany na rzecz galic. Towarzystwa gospodarskiego zabezpieczoną być ma z tem ograniczeniem, że wypowiedzenie tej sumy w części lub w całości ze strony gal. Towarzystwa gospodarskiego nastąpić może tylko za zezwoleniem Wysokiego Sejmu Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem. Dopóki zaś kapitał ten spłacony nie będzie, obowiązuje się kraj Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem płacić galic. Towarzystwu gospodarskiemu rentę w rocznej kwocie Tysiąc sześćset złotych wal. austr. licząc 45 złotych z jednego funta czyli 500 gramów czystego srebra, jako prowizye po 4% od tegoż kapitału 40.000 zł. na majętności Dublany dla galic. Towarzystwa gospodarskiego z mocy niniejszej umowy zabezpieczyć się mającego.

4. Fizyczne posiadanie majętności Dublany oddaje c. k. galic. Towarzystwo gospodarskie Wydziałowi krajowemu z dniem 1. Czerwca 1879 i od tegoż dnia przechodzą na kraj wszelkie pożytki i dochody dóbr Dublany, który natomiast obowiązany od tegoż dnia opłacać podatki skarbowe, krajowe i gminne, wszelkie datki konkurencyjne, raty od pożyczek hipotecznych, niemniej wszelkie z posiadaniem tych dóbr połączone ciężary.

5. C. k. galic. Towarzystwo gospodarskie zezwala, ażeby na mocy niniejszej umowy kraj t. j. Królestwo Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem za właściciela dóbr Dublany dotąd na imię galic. Towarzystwa gospodarskiego zapisanych w stanie ich czynnym było intabulowane, wszakże z zastrzeżeniem w ustępie 8ym tej umowy na rzecz C. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego zawartem. Wydział krajowy zaś zezwala, ażeby wymieniona w ustępie 3cim tej umowy suma 40.000 zł. w. a. z obowiązkiem opłacania od niej procentu po 4%, czyli rocznej renty w kwocie 1600 zł. od dnia . . . . począwszy w stanie biernym dóbr Dublany na rzecz C. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego równocześnie była zaintabulowaną.

6. Obowiązki, jakie galicyjskie Towarzystwo gospodarskie na mocy umowy z dnia 12. Grudnia 1877, i instrukcyi pod tym samym dniem w myśl ustępu V. umowy z dnia 12. Grudnia 1877 wydanej ma do spełnienia względem zakładów naukowych dla gospodarstwa wiejskiego w Dublanach, stają się przez się obowiązkami kraju jako właściciela Dublan.

7. Należytość skarbową od przeniesienia własności i wszelkie koszta obecnej umowy ponosi kraj bez regresu do C. k. gal. Towarzystwa gospodarskiego.

8. Prawo własności Królestwa Galicyi Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem do dóbr Dublany niniejszą umową nabyte gaśnie, i majętność Dublany ze wszelkiemi przynależytościami z całym inwentarzem martwym i żywym podówczas na gruncie będącym, do kraju należącym, wróci napowrót na własność C. k. gal. Towarzystwa gospodarskiego, jeśliby Szkoły rolnicze w Dublanach w myśl warunków kontraktu zawartego pomiędzy Wydziałem krajowym a Komitetem Towarzystwa dnia 12 Grudnia 1877 r. przeszły znowu na własność gal. Towarzystwa gospodarskiego. W takim przypadku wejdzie C. k. galic. Towarzystwo gospodarskie jednocześnie z posiadaniem zakładu naukowego dla gospodarstwa wiejskiego w Dublanach w posiadanie folwarku Dublańskiego z przynależytościami, a kraj obowiązanym będzie zwrócić Towarzystwu kwotę uzyskaną w międzyczasie za owe parcele majętności Dublańskiej, któreby odprzedał jako właściciel tej majętności, tudzież spłacić wszelkie długi, jakieby w ciągu posiadania Dublan na rzecz swoją na hipotekę tych dóbr zaciągnął, za potrąceniem jednak kwoty, jakąby w tym czasie z przekazanych w ustępie 2gim umowy długów hipotecznych w kapitale spłacił, tudzież kwoty, jakąby na rachunek resztującej ceny szacunkowej 40.000 zł. w myśl ustępu 3. tej umowy gal. Towarzystwu gospodarskiemu zapłacił.

We Lwowie dnia . . . .